

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**“TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ XO‘JALIGINI
MEXANIZATSIYALASH MUHANDISLARI INSTITUTI” MILLIY
TADQIQOT UNIVERSITETI**

YER RESURSLARI VA KADASTR FAKULTETI

**YER TUZISHDA GEODEZIK ISHLAR FANIDAN
o‘quv amaliyotini o‘tkazish bo‘yicha**

D A S T U R



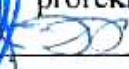
TOSHKENT - 2023

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**“TOSHKENT IRRIGATSIYA VA QISHLOQ XO‘JALIGINI
MEXANIZATSIYALASH MUHANDISLARI INSTITUTI” MILLIY
TADQIQOT UNIVERSITETI**



«TASDIQLAYMAN»
Oliy ishlar bo'yicha
prorektor


B. Xudayarov
2023 y.

YER TUZISHDA GEODEZIK ISHLAR FANIDAN

60810700 - Yer kadastr va yerdan foydalanish

D A S T U R

TOSHKENT - 2023

Ushbu uslubiy qo‘llanma institut Ilmiy - uslubiy Kengashining 25-oktabr 2023-yilda bo‘lib o‘tgan 3-sonli majlisida ko‘rib chiqildi va chop etishga tavsiya etildi.

Tuzuvchilar:

Abdiramanov R. - «Geodeziya va geoinformatika» kafedrası,
dotsenti

Shavazov T.K. - «Geodeziya va geoinformatika» kafedrası
assistenti

Taqrizchi:

Mayinov SH. - “Markaziy aerogeodeziya” korxonasi direktori
o‘rinbosari

Kirish

Oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3151-son, 2018 yil 8 maydagi "Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari institutida oliy ma'lumotli kadrlar tayyorlash tizimni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3702 son, 2018-yil 6-iyundagi «Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi PQ-3775-son Qarorlari, 2019 yil 10 oktyabrdagi «O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi PF-5847-son Farmonida ko'rsatilgan oliy ta'lim jarayonida nazariya va amaliyot yaxlitligi ta'minlash maqsadida ushbu amaliyot dasturi ishlab chiqilgan.

Xalq xo'jaligida ishlab chiqarishini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlaridan biri bu mavjud yer va suv resurslaridan samarali foydalanishdir. Shu maqsadlarni amalga oshirish uchun xizmat qiladigan tadbirlardan biri injenerlik geodezik ishlarini olib borish hisoblanadi.

Yuqorida ko'rsatilgan yo'nalis bo'yicha ta'lim olayotgan talabalarning "Yer tuzishda geodezik ishlar" fani bo'yicha o'quv amaliyoti Respublika xalq xo'jaligi uchun yetuk kadrlar tayyorlash tizimining asosiy tarkibiy qismi hisoblanadi.

ASOSIY QISM

O‘quv amaliyotning maqsadi va vazifasi

Yer tuzishda geodezik ishlar fanidan o‘quv amaliyoti 5410700-Yer kadastri va yerdan foydalanish bakalavriat ta’lim yo‘nalishida davlat ta’lim standartlarda ko‘zda tutilgan shakllarda va O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi tomonidan qabul qilingan o‘quv amaliyot xaqidagi Nizom talablari asosida, xamda o‘quv rejalarda ko‘rsatilgan muddatlarda o‘tkaziladi.

Oliy o‘quv yurtida olingan nazariy bilim va amaliy ko‘nikmalarni mustahkamlash, rivojlantirish va takomillashtirish amaliyot o‘tishning asosiy maqsadidir.

Amaliyot o‘tish vaqtida fan bo‘yicha rahbar amaliyot o‘tish bo‘yicha kerakli ma’lumotlar bazasini yaratishi katta ahamiyat kasb etadi. Buning natijasida talaba nazariy bilimlarni ishlab chiqarish bilan bog‘lab, zamonaviy talablar asosida, ma’lum bir ijobiy samara beradigan darajada ishlab chiqishga, hamda tayyorlagan xisobotini muvaffaqiyatli himoya qilishga asos solinadi.

Amaliyotning vazifasi umumkasbiy fanlar bo‘yicha olingan nazariy bilimlarni amaliy ko‘nikmalar bilan mustahkamlash va chuqurlashtirishdan iborat.

Yer tuzishda geodezik ishlar fani bo‘yicha o‘quv amaliyotining mazmun

Yer tuzishda geodezik ishlar fanining o‘quv amaliyotini asosiy maqsad inshootlarda geodezik o‘lchashlarni mustaqil bajarish, joyning plan, karta va profillarni tuzish, xamda xalq xo‘jaligining turli soxalarida injenerlik geodezik masalalarni yecha olishdan iboratdir. Bunda yer sirtida bajariladigan geodezik o‘lchashlarni nazariy asoslarini o‘rganish, talabalarni geodezik asboblar yordamida o‘lchashlarni mustaqil bajarishi bo‘yicha kerakli bilim berish, o‘lchash natijalarini ishlab chiqish, joyning plan, xarita va profillarni tuzish usullarini o‘rganish va muntazam ravishda takomillashtirish, xalq xo‘jaligidagi turli soxalarida injenerlik-geodezik masalalarni yechishda o‘lchash natijalari va grafik chizmalardan samarali foydalanishini dala sharoitida o‘quv amaliyot vaqtida o‘rganiladi.

O‘quv amaliyot o‘tish joyi va amaliyotga rahbarlik

O‘quv amaliyoti o‘quv reja asosida, institut rektorining buyrug‘i bilan belgilangan xududlarida o‘tkaziladi. Amaliyotga rahbar qilib kafedra professor-o‘qituvchilari tayinlanadi va o‘quv amaliyoti kafedra mudiri nazoratida olib boriladi.

Yer tuzishda geodezik ishlar fanidan o‘quv amaliyotini o‘tish bo‘yicha REJASI

T.r.	Ishning nomi va mazmuni	Soatlar
1	Geodezik o‘lchash asboblari olish va ularni tekshirish. Ish muddati: 1 kun	6
1.1	Topografik kartalar bilan tanishish va geodezik ishlar bajariladigan joyni o‘rganish.	3
1.2	Asboblarni olish va ularni tekshirish. Po‘lat lentani taqqoslash (komporlash). Chiziq uzunligini lentada o‘lchash, gorizont va vertikal burchaklarni, magnit azimutini va nisbiy balandliklarni o‘lchash mashqlari.	3
2	Yer maydonlari yuzalarini aniqlash. Ish muddati 10 kun. Brigadagi ish me‘yori – 5 ga.	60
2.1	Qishloq xo‘jalik yerlarini ajratishda bajariladigan geodezik ishlar	12
2.2	Yer tekislash ishlarida bajariladigan geodezik ishlar	12
2.3	Zamonaviy geodezik asboblardan foydalanib yer maydonlarini yuzalarini aniqlash	12
2.4	Rekognostsirovka qilish, joyda chiziq uzunliklarini hamda burchaklarni o‘lchash. Zamonaviy dalnometrlar.	12
2.5	Yuzalarni analitik, grafik, paletkalar yordamida, va mexanik, Savich, bo‘laklar, konturlar bo‘yicha hamda yuzalarni aniqlashning zamonaviy geodezik (GPS yordamida) usullarida aniqlash.	12
3	Loyihani joyiga ko‘chirish. Ish muddati 8 kun. Brigadaga ish me‘yori – 5 ga.	48
3.1	Loyihani joyiga ko‘chirishda tayyorgarlik ishlari, loyihani joyiga ko‘chirish uchun rejalash chizmasini tuzish.	12
3.2	Loyixani joyga ko‘chirish elementlarini xisoblash usullari	12
3.3	Chiziq va burchak o‘lchash, qutb, teodolit yo‘li o‘tkazish usullari bo‘yicha loyihani joyiga ko‘chirish.	12
3.4	Maydonni kvadratga bo‘lib nivelirlash	12
4	Amaliyot xujjatlarini va hisobotini tayyorlash. Ish kuni -1 kun	6
4.1	Amaliyot xujjatlarini rasmiylashtirish, kamchiliklarni bartaraf etish amaliyot to‘g‘risida texnik xisobotni yozish va ximoya qilish. Geodezik asboblarni topshirish	6
	Jami	120

O'quv amaliyotini o'tish bo'yicha hujjatlarni rasmiylashtirish

O'quv amaliyoti davrida kundalik yuritiladi va amaliyot so'ngida bajarilgan geodezik ishlar va xisob-kitoblar asosida hisobot tuziladi. Kundalikda amaliyotning har bir kunida talaba tomonidan bajarilgan ishlarning tavsifi berilib, amaliyot rahbari tomonidan tekshirib boriladi. Amaliyot so'ngida kundalikda amaliyot raxbari tomonidan talabaning ishiga baho beriladi.

Hisobot brigada uchun umumiy va a'zolari uchun aloxida variantlar asosida bajarilib, topshiriladi.

O'quv amaliyotini hisobotining umumiy tarkibi quyidagicha:

1. Titul varag'i.
2. Mundarija.
3. Hisobot (kirish, amaliyotning vazifasi, maqsadi, o'rganish ob'ektlari, bajarilgan ish turlari va xajmi, xulosa, foydalanilgan manbalar ro'yxati).
4. Kundalik daftar.

Hisobotlar o'quv amaliyotining oxirgi kunigacha kafedrada o'tkaziladi, himoya qilinadi va reyting natijalari kafedraga raxbar tomonidan topshiriladi.

Foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati

Asosiy adabiyotlar:

1. Engineering Surveying - W.Schofield 2014. – 534 pages.
2. Klyushin E.B. Injenernaya geodeziya. M., Vysshaya shkola. 2000. – 464 s.
3. Nurmatov E.X., Utanov U. Geodeziya. T.: «O'zbekiston», 2002. – 234 b.
4. Abdullayev T.M., Inamov A. N., Lapasov J.O. Injenerlik geodeziyasi gidrotexnika nshootlarini qurishda geodezik ishlar TIQXMMI, 2019. 152 b
5. Norxxo'jaev Q.N. Injenerlik geodeziyasi «O'qituvchi», 1984. – 410 b.
6. Avchiev SH.K. “Amaliy geodeziya”. Darslik. T., Voris, 2010. – 351 b.
7. Nishonboev N.M., Xudoyberganov Sh., Islomov O'.P. “Injenerlik geodeziyasi amaliy mashg'ulotlari bo'yicha o'quv qo'lanma”. T.,TIMI, 2015.-127 b

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Zhiping Lu., Yunying Qu., Shubo Qiao, Geodesy. W.Schofield 2014. – 534 p.
2. Basic Geodesy Rockville, Md. September 2010 – 424 r.
3. History of Geodesy, Institute of Geodesy, University of Stuttgart 2010. – 249 r.
4. Bagratuni G. V., Ganshin V.N., Danilevich B.B. “Injenernaya geodeziya”. Uchebnik. M., Nedra, 1984.-344 s.
5. Muborakov H., Axmedov S. Geodeziya va kartografiya. Toshkent: O'qituvchi, 2002. – 304 b.
6. Oxunov Z. Geodeziyadan praktikum. Toshkent: Universitet, 2009. 200 b.
7. Hayitov X.J. Injenerlik geodeziyasi fanidan o'quv amaliyotini o'tkazish bo'yicha uslubiy ko'rsatma. Toshkent.: TIMI, 2012.-64 bet.

Axborot manbaalari

1. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
2. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali.

3. www.catback.ru - научные статьи и учебные материалы
4. www.ziyonet.uz
5. www.nuu.uz
6. www.geodeziy.ru
7. www.miiigaik.ru
8. www.gsi2000.ru.
9. tiame.uz

